

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Իիսկրեցիօն ի լիանութիւն:—Վե՛ն գաղափարների կեդրումներ:

Լրացաւ վերածնունդ Ռուսաստանի առաջին տարին, բայց հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստով յայտարարուած սկզբունքների ըէալ իրագործումը դեռ շատ հեռու է մեր ալեկոծուած կեանքից: Յեղափոխութիւնը տուաւ այն ինչ կարող էր տալ. սակայն ամենածայրայեղ ջանքերի յեղափոխական բոմանտիզմը իր բուն ոգևորութեան մէջ չափից վեր գնահատեց իր ոյժերը և կարծեց թէ ռուսական յեղափոխութիւնը պէտք է փոխի գիտական սոցիալիզմի պարզած էվոլիցիօնական ճանապարհը և մի թռիչքով, մի հարուածով քաղաքական յեղափոխութիւնը դարձնի և սոցիալիստական: Սկզբում շշկուած բիւրօկրատիան յետոյ շատ շուտով հաւաքեց իր ոյժերը և օգտուեց խիզախ, բայց անփորձ հակառակորդի դեռ թոյլ կազմակերպուած «դուս ելուճներից» և մի քանի պրովոկատորական ծուղակներ սարքելով կարողացաւ հրապարակից հեռացնել ըմբոստ ոյժերը: Հին ըէժիմի բանտից նոր լոյս աշխարհը եկած մասսան դեռ հեռու էր քաղաքացիական դաստիարակութիւնից և գիտակցական կազմակերպումների քառային դրութեան մէջ էր գտնուում. միւս կողմից երկարատե անարխիան քայքայել, յոգնեցրել էր ազգաբնակութիւնը: Եւ ահա «խաղաղութիւնը և ընդհանուած տնտեսական կեանքը» վերականգնելու պատրուակով բիւրօկրատիան «ժամանակաւորապէս» դադարեցրեց յայտարարուած սկզբունքների կիրառումը և «քաղաքացիների» անձի, գումարումների և խօսքի ազատութիւնը յանձնեց ադմինիստրացիայի և պոլիցիայի կամայական—դեսկրեցիօն իշխանութեան: Ինչպէս բարուք կը գտնեմ—այնպէս էլ կանեմ, կամ հակիրճ լատինական ոճով. sic volo, sic jubeo! Այդ բնաբանը դառաւ նոր գործելակերպ «վերածնունդ» Ռուսաստանում:

Միշտ և ամեն տեղ բռնակալները գտել են որ և է կեղծիք—արդարացնելու համար իրանց կամայական գործողութիւնների շարժառիթները: Ներկայ դէպքում էլ պակաս հնա-

բազէտ չգտնուեցաւ ոռւս բիւրօկրատիան. «նախ խաղաղութեան վերականգնում—ապա ազատութիւնների իրադրոծում»—ասում էին նոր կուրսի հեղինակները և նրանց պաշտպան օրգանները: Իսկ քաղաքացիական դաստիարակութիւնից զուրկ ժողովրդի մէջ ի հարկէ գտնւում էր անդիտակից մասսա—խուժան, որ «ազգասիրութիւն» էր համարում դիսկրեցիօն իշխանութեան հաստատումը «ժամանակաւորապէս»: Ով դէմ էր այդ կամայական բեժիմին նա «մատնիչ էր», «դաւաճան», «ոչ իսկական ոռւս» և «պատրիօտ»:

Դիսկրեցիօն կամ անձնակամ, կամայական իշխանութեան գոյութեամբ ի հարկէ կանգ է առնում նորմալ իրաւական, օրինական գործունէութիւնը:

A dissection! Բղաւում է ոռւս բիւրօկրատների հետ խուլիդանացած խուժանը: Անձնատուր լինենք բիւրօկրատիայի կամայական իշխանութեան, կոչում են «պատրիօտները» և «խակական ոռւս մարդիկ».—դիսկրեցիօն իշխանութիւնը կը փրկի մեզ, մտածում են աջակողմեան կուսակցութիւնները:

Ազատ, անկախ ժողովրդական ընտրութեամբ հրաւիրած իսկական ժողովրդական ներկայացչութիւն և բոլորի համար հաւասար և պարտադիր օրինակարգ՝ պատասխանում են ընդդիմադիր, գիտակից ազգաբնակչութիւնը և ձախակողմեան կուսակցութիւնները:

«Թէեւեմք ածու փոքր» և այլն և այլն ըստ Խորենացու, բայց և այնպէս... մենք էլ ունենք բիւրօկրատիա իր դիսկրեցիօն իշխանութիւնով: Սակայն ազգային բիւրօկրատիա՝ «մի առաւելութիւն» ունի ոռւս բիւրօկրատիայի համեմատութեամբ. դիսկրեցիօն լիազօրութիւններ տալով զանազան շրջիկներին, լիազօրներին, հարիւրապետներին և այլն՝ մեր ազգային բիւրօկրատները իրանց գործ դրած անձնիշխան միջոցները կեղծում են աւելի «ձախակողմեան» ցուցանակներով. իբրև թէ նրանք դիսկրեցիօն իշխանութիւնը գործադրում են «աշխատաւոր դասակարգի» շահերից դրդուած և յետադէմ, խաւար ոյժերի դէմ: Երբ հակառակ փաստեր են բերւում այն ժամանակ ազատ սկզբունքների մեր կեղծողները դիմում են ոռւս «պատրիօտների» բառարանից վերցրած «մատնիչ» «դաւաճան» և այլ ազդու հայհոյանք—սպառնալիքների:

Չափազանց ճարպիկ միջոց են մտածել մեր ազգային բիւրօկրատները. համ կամայական դիսկրեցիօն իշխանութիւն սահմանել, համ էլ դրան տալ «յեղափոխական» տիտղոս և լուծակտեմբեր, 1906.

ցնել ամեն բողոքի, քննադատութեան ձայն, իսկ անգիտակից, տխմար խուժանին և խակմիտ «ըմբոստներին» հաւատացնել որ իրանց արածը տարբեր է ոռւս բիւրօկրատների արածից...

Ռուս բիւրօկրատիան իր դիսկրեցիօն իրաւունքը այնու-ամենայնիւ որոշ ձեւական կանոններով աշխատում է «օրինականացնել», իսկ հայ բիւրօկրատները ոչ մի սահմանափակում չեն էլ ճանաչում: Կարդացէք գաւառներից տպուած քստմնելի բարբարոսութիւնները և կը տեսնէք որ հայ ազգը նուաճած դաշնակցականների դիսկրեցիօն իշխանութիւնը ուղղակի անձնական կամայականութեան անզուսպ արտայայտութիւն է: Ռուս բիւրօկրատների գործած ոճիրների մասին մամուլը իրաւունք ունի մերկացումներ անել, բողոքել, իսկ հայ բիւրօկրատների կատարած խժոժութիւնների դէմ բողոքելու առաջն ուզում են առնել, կեղծելով «յեղափոխական կոնսպիրացիան»: Յեղափոխական ամեն մի կազմակերպութիւն կարող է իր անդամների նկատմամբ ինչ իշխանութիւն ուզում է գործադրել. այդ կազմակերպութեան ներքին գործն է. բայց երբ նա դուրս է գալիս իր յօժարակամ անդամների շրջանից և ուզում է նուաճել ամբողջ ժողովուրդը, ոչ անգամի վրայ տարածել իր դիսկրեցիօն իշխանութիւնը—այն ժամանակ մարդկային ազատութեան ամենատարրական հասկացողութիւնն է պահանջում բողոքել այդ ոտնձգութիւնների դէմ, սահման ցոյց տալ անպատասխանատու և անքննադատելի բռնակալութեան, եթէ չենք ուզում se rendre à discretion!... բռնի ոյժից ստրկացած, նուաճած պարիաներ դառնալ: Լոկեայն տանել այդպիսի դիսկրեցիօն իշխանութիւն նշանակում է բարոյապէս ընկնել, քաղաքացիօրէն մեռնել: Հասկանձում էք:

Լ. Ս.